

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
ประมวลชื่อโรคหรืออาการของโรค

ตารางที่ ๑ แสดงกลุ่มโรค/อาการและสาเหตุ ตัวอย่างชื่อโรคและลักษณะของโรคในอดีต (ข้อมูลจากคัมภีร์ยาโบราณอีสาน) เทียบเคียงกับชื่อโรคและลักษณะของโรคในปัจจุบัน

กลุ่มที่	ชนิดของโรค/ อาการ	สาเหตุ/อาการจากคัมภีร์ยาโบราณอีสาน	ชื่อโรค/อาการของโรคในปัจจุบัน	ที่มา
๑.โรคตา หู คอ จมูก		ไม่ระบุ	อาการทั่วไป ตา หู จมูก ทำงานผิดปกติ สาเหตุอาจเกิดจากได้รับการกระทบกระเทือนหรือติดเชื้อ	อุษา กลิ่นหอม (๒๕๕๒)
	๑.๑ โรคตา	อาการ ตามัว ตาพร่า ตาแดง ตาส่อน ตาจ้ำ (ตาเปียก) ตาฟาง ตาสะเม่น	ชื่อโรค ตาอักเสบ	กฤษฎา ศรีธรรมา และคณะ (๒๕๕๐)
	๑.๑.๑ โรคตาส่อน (มีเม็ดอยู่ในตา)	อาการ มีจุดขาวอยู่ตามตาดำ มีเม็ดอยู่ในตาหรือตาขาวกินตาดำ	อาการ เป็นภาวะสายตาดัดผิดปกติที่มีสาเหตุมาจากความโค้งของกระจกตาไม่สม่ำเสมอ ไม่เท่ากัน ไม่เป็นทรงกลม แต่ค่อนข้างไปทางวงรี จึงทำให้มีการมองเห็นภาพไม่ชัด ผิดแนวไปจากเดิมเลย (หนังสือตำราการตรวจรักษาโรคทั่วไป. ๒๕๖๐ : ออนไลน์	กฤษฎา ศรีธรรมา และคณะ (๒๕๕๔)
	๑.๑.๒ ตาฟาง	อาการ มองเห็นไม่ชัด ตาพร่ามัว		อุษา กลิ่นหอม (๒๕๕๒)
	๑.๑.๓ ตาจ้ำ (ตาเปียก, ตาแฉะ)	อาการ มีน้ำตาไหลตลอดเวลา		

กลุ่มที่	ชนิดของโรค/ อาการ	สาเหตุ/อาการจากคัมภีร์ยาโบราณอีสาน	ชื่อโรค/อาการของโรคในปัจจุบัน	ที่มา
	๑.๑.๔ ตายักซ์ หรือตาสะเม่น	อาการ ตากระตุก	อาการ ปลายประสาทตาอักเสบ	
	๑.๒ หู			
	๑.๒.๑ หูหนวก	อาการ หูหนวก (ไม่ค่อยได้ยิน)	ชื่อโรค หูหนวก อาการ สูญเสียความสามารถในการได้ยิน	
	๑.๓ โรคเจ็บคอ	อาการ หัวัดลงคอ กลืนน้ำลายไม่ได้	อาการ ระคายเคืองที่ลำคอ และอาจส่งผลทำให้ยากต่อการกลืนน้ำหรืออาหาร อาการเจ็บคอ	วิณา วีสุเพ็ญ (๒๕๕๐)
	๑.๔ โรคคเยื่อ มี ๔ ชนิด ได้แก่ คเยื่อแมว คเยื่อหมา คเยื่อ เสือ คเยื่อช้าง	อาการ เป็นอาการของโรคหอบหืด หรือโรค ภูมิแพ้ ลักษณะคือ จะมีอาการจาม และมี ไข้กะเทอ (เสลด) ติดคอ	ชื่อโรค หอบหืด อาการ เหนื่อย แน่นหน้าอก หายใจไม่ถนัด หายใจหอบและมีเสียงดัง มีเสมหะติดคอ สาเหตุ มาจากการแพ้ละอองเกสร ขนสัตว์ หรือฝุ่นต่างๆ	อุษา กลิ่นหอม (๒๕๕๒)

กลุ่มที่	ชนิดของโรค/ อาการ	สาเหตุ/อาการจากคัมภีร์ยาโบราณอีสาน	ชื่อโรค/อาการของโรคในปัจจุบัน	ที่มา
๒. กลุ่มโรคไข้ ต่างๆ	๒.๑ ไข้หวัด (ไข้หวัด, หมากหึ่งหวัด, ผีเหือด)	อาการ โรคนี้มักเป็นกับเด็กอายุ ๑-๑๒ ปี ก่อน นอนจะร้องไห้ ตื่นเต้นไม่กินนม เป็นไข้เชื่องซึม บางทีเจ็บคอยากกินนมก็กินไม่ได้ หิวก็กิน ไม่ได้จะอาเจียน ตาแดงมีน้ำตา ตามตัวจะมีตุ่ม เล็กๆ ผิงอยู่ สาเหตุ อากาศเปลี่ยนแปลงบ่อย		เสาวภา พรสิริพงษ์ และคณะ (๒๕๔๑)
	๒.๒ ไข้ดำอืดแดง	อาการ มีไข้ เป็นตุ่มแดงขึ้นตามตัว ถ้ามีอาการ หนักเลือดจะออกทวารทั้ง ๕ เสียชีวิตในที่สุด สาเหตุ ถูกยุงลายกัด	ชื่อโรค ไข้เลือดออก	
	๒.๓ ไข้ไอกรน	อาการ ไอเสียงดังและมีอาการคราง อาการไข้ หยั่งถึงปอด ปอดทำงานไม่เต็มที่ ปอดแห้ง คล้ายคอตีบแต่ไม่ใช่เพราะไออย่างเดียว	ชื่อโรค ไอ	
	๒.๔ ไข้ทก ไข้ทั้น ไข้สะอื้น	อาการ หายใจไม่ปกติ หายใจสะอึก กระทบุก (ไข้ทก จะมีอาการขากระทบุก) (ไข้ทั้น จะมี อาการกล้ำเนื้อกระทบุกเป็นจุกๆ) (ไข้สะอื้น มีอาการสะอึก) สาเหตุ โดนแดดนานๆ เมื่อเข้านมเหงื่อยังไม่	ชื่อโรค ไข้กระทบุก (ภาคกลาง)	

กลุ่มที่	ชนิดของโรค/ อาการ	สาเหตุ/อาการจากคัมภีร์ยาโบราณอีสาน	ชื่อโรค/อาการของโรคในปัจจุบัน	ที่มา
		แห้งก็ไปอาบน้ำหรือต้มน้ำเย็นทันที ภายในไม่ถึง ๒ ชั่วโมงจะจับไข้		
	๒.๕ ใช้หมากไม้ มีหลายประเภท เช่น ๒.๕.๑ ใช้หมากไม้ใหญ่ (ใช้เหลือองใช้กาฬ)	อาการ เหมือนเบื่ออาหาร มีตุ่มปรากฏเป็นตุ่มพอง ตุ่มขาวขาวบ้างแดงบ้าง(ตุ่มขาวจะรักษายาก) เอามือลูบตุ่มจะแตกง่ายมีน้ำใสๆ ไหลออกมา มีอาการลงท้อง รักษาไม่ดีอาจถึงตายได้ สาเหตุ ทรากตราทำงานหนัก อากาศเปลี่ยนแปลง	ชื่อโรค ใช้รากสาต/ ใช้รากสาตใหญ่	เสาวภา พรสิริพงษ์ และคณะ (๒๕๔๑) อุษา กลิ่นหอม (๒๕๕๒)
	๒.๕.๒ ใช้หมากไม้ น้อย เป็นต้น	อาการ ใช้รากสาตน้อยมีอาการไข้สูง เหงื่อออกมาก กระเพาะและลำไส้อักเสบ และท้องเสียไม่มีเลือดปน อาการที่พบไม่บ่อยเช่นจุดผื่นราบสีกุหลาบหรือสีแดง	ชื่อโรค ใช้รากสาตน้อย ใช้ไทพอยด์ อาการ ใช้รากสาตน้อยมีอาการไข้สูงคงตัวที่ประมาณ ๔๐°C (๑๐๓ °F) เหงื่อออกมาก กระเพาะและลำไส้อักเสบ และท้องเสีย ไม่มีเลือดปน อาการที่พบไม่บ่อยเช่นจุดผื่นราบสีกุหลาบหรือสีแดง	เสาวภา พรสิริพงษ์ และคณะ (๒๕๔๑) อุษา กลิ่นหอม (๒๕๕๒)

กลุ่มที่	ชนิดของโรค/ อาการ	สาเหตุ/อาการจากคัมภีร์ยาโบราณอีสาน	ชื่อโรค/อาการของโรคในปัจจุบัน	ที่มา
๓.โรคระบบ ทางเดิน อาหาร	๓.๑ โรคเจ็บบิด ท้องน้อย	อาการ ปวดท้อง	อาการ ปวดท้องเป็นพักๆ มีช่วงที่ปวดเบาจน เกือบหายสนิท ระยะเวลาปวดเป็นนาที เป็น อาการที่พบบ่อย เช่น ปวดท้องเวลาถ่าย ท้องเสีย หรือปวดจากลำไส้บิดเกร็งเวลามี ความเครียด เป็นต้น	วิณา วีสเพ็ญ (๒๕๕๐)
๔. โรคระบบ ทางเดิน ปัสสาวะ	๔.๑ โรคมีดทกิด	อาการ ปวดปัสสาวะ กลั้นปัสสาวะไม่ได้		กฤษฎา ศรีธรรมมา และคณะ (๒๕๕๔)
	๔.๒ โรคหนิว	ไม่ระบุอาการ	ชื่อโรค นิว สาเหตุ การดื่มน้ำที่มีหินปูนสะสมกันมานาน อาการ การปัสสาวะจะปวดมาก น้ำปัสสาวะ มีสีเหลืองขุ่นหรือสีแดง	วิณา วีสเพ็ญ (๒๕๕๐)
๕. โรคระบบ ทางเดิน อาหารและ ระบบขับถ่าย	๕.๑ โรคขี้บ่ออก	อาการ อุจจาระไม่ออก	ชื่อโรค ท้องผูก (Constipation) อาการ เป็นอาการถ่ายอุจจาระน้อยกว่าปกติ หรือถ่ายอุจจาระไม่ออกเป็นเวลานาน ซึ่ง พฤติกรรมและความถี่ในการถ่ายอุจจาระปกติ ของแต่ละคนอาจมีความแตกต่างกัน แต่ในทาง การแพทย์มักหมายถึงการถ่ายอุจจาระน้อยกว่า	กฤษฎา ศรีธรรมมา และคณะ (๒๕๕๔)

กลุ่มที่	ชนิดของโรค/ อาการ	สาเหตุ/อาการจากคัมภีร์ยาโบราณอีสาน	ชื่อโรค/อาการของโรคในปัจจุบัน	ที่มา
			๓ ครั้งต่อสัปดาห์	
	๕.๒ โรคขี้กระตัก หรือโรคพยาธิ	อาการ ส่วนใหญ่มักเกิดในเด็ก คันกัน ถ่าย อุจจาระมีพยาธิเจือปนออกมาด้วยเป็น ครั้งคราว ผอมแห้งแรงน้อย หิวมาก ปวดท้อง	ชื่อโรค โรคพยาธิ มีหลายประเภท เช่น พยาธิ เส้นด้าย พยาธิตัวกลม	เสาวภา พรสิริพงษ์ และคณะ (๒๕๔๑)
	๕.๓ โรคชะดวง มีหลายชนิด อาทิ ๕.๓.๑ ชะดวงตั้ง (ริดสีดวงจุมก)	ไม่ระบุอาการและสาเหตุ	ชื่อโรค ริดสีดวงจุมก อาการ ริดสีดวงจุมกจะเป็นก้อนเนื้อนิ่ม มีลักษณะเหมือนหยดน้ำหรือเมล็ดองุ่น หากมี ขนาดเล็กอาจไม่ทำให้รู้สึกถึงก้อนเนื้อและไม่ทำ ให้เกิดอาการ หากก้อนเนื้อมีขนาดใหญ่จะไปบัง ทางเดินหายใจ รวมถึงสามารถพบอาการต่างๆ ได้ดังต่อไปนี้ น้ำมูกไหล คัดจุมก น้ำมูกลงคอ หายใจลำบาก มีปัญหาในการรับกลิ่นหรือ รสชาติ ปวดศีรษะหรือปวดที่บริเวณใบหน้า ปวดฟันบน รู้สึกถึงแรงกดปวดแน่นที่บริเวณ ใบหน้าและหน้าผาก หยุดหายใจขณะนอนหลับ	วิณา วิสเพ็ญ (๒๕๕๐)

กลุ่มที่	ชนิดของโรค/ อาการ	สาเหตุ/อาการจากคัมภีร์ยาโบราณอีสาน	ชื่อโรค/อาการของโรคในปัจจุบัน	ที่มา
			และนอนกรน (https://www.pobpad.com/ริดสีดวงจมูก)	
	๕.๓.๒ โรคชะดวง ทวาร (ริดสีดวง ทวาร)	ไม่ระบุอาการและสาเหตุ	ชื่อโรค ริดสีดวงทวาร อาการ อาการของโรคริดสีดวงสีดวงทวารหนัก คือมีเลือดออกขณะขับถ่าย และหลังขับถ่าย อุจจาระ และมีติ่งเนื้อบริเวณขอบทวาร ใน ระยะเริ่มแรกจะมีอาการไม่ค่อยรุนแรง และ หากปล่อยไว้นานหลายปีจะเริ่มมีอาการมากขึ้น เรื่อยๆ จนถึงระดับที่รุนแรง	
	๕.๓.๓ โรคชะดวง เลือด	ไม่ระบุอาการ	ชื่อโรค ริดสีดวงเลือด อาการ มีเลือดซึมออกตามทวารต่างๆ ใน ร่างกาย	วิณา วิสเพ็ญ (๒๕๕๐)
๖. โรคระบบ ไหลเวียนเลือด ลม และ น้ำเหลือง	๖.๑ โรค สารบาดหรือ สาละบาด	อาการ วิงเวียนศีรษะ หน้ามืด อาเจียน	อาการ เป็นโรคเกี่ยวกับลม อาการเพื่อคลั่ง ป่วยเรื้อรัง บางรายมีอาการวิงเวียนหน้ามืด ทันที เรียกว่า สาละบาดวิน ในบางรายมี เลือดออก เรียกว่า สาละบาดเลือด ถ้าเป็นมาก อาจจะนำไปสู่โรคอัมพฤกษ์หรืออัมพาตได้	กฤษฎา ศรีธรรมมา และคณะ (๒๕๕๔)

กลุ่มที่	ชนิดของโรค/ อาการ	สาเหตุ/อาการจากคัมภีร์ยาโบราณอีสาน	ชื่อโรค/อาการของโรคในปัจจุบัน	ที่มา
	๖.๒ โรคชั้ระดู	อาการ ของสตรีที่ระดู ไม่ปกติ	ชื่อโรค ประจำเดือนมาไม่ปกติ อาการ เลือดแห้งในท้อง ให้เจ็บผอมเหลือง	วิณา วีสเพ็ญ (๒๕๕๐)
	๖.๔ ประดง	อาการ เลือดผิดปกติ ภาวะสมดุลของเลือด ผิดปกติ มี ๑๗ อาการ สาเหตุ ส่วนใหญ่เป็นกับคนที่มีอายุกลางคนขึ้นไป เมื่อเป็นแล้ว มักกลับมาเป็นใหม่ เป็นโรค ตื้อยา		อุษา กลิ่นหอม (๒๕๕๒)
	๖.๔.๑ ประดงข้อ	อาการ ปวดขัด ร้อนที่ข้อเท้า ข้อแขน เป็นช่วง หน้าหนาวมากที่สุด	ชื่อโรค อาการคล้ายโรครูมาตอยด์และโรคเก๊าท์	
	๖.๔.๒ ประดง คันคาก หรือประดง คัน	อาการ เป็นตุ่มทั้งตัว ทั้งแขน ขา ลำตัว หน้า ร่างกายจะมีอาการบวมจากพิษประดง พร้อม กับมีอาการไข้ตัวร้อน บางครั้งอาการคันวิ่งไป ตามเส้น	ชื่อโรค ผิวหนังอักเสบ ภูมิแพ้ อาการ ผด ผื่น คันตามผิวน้ำ อากาศผื่นคัน มักจะเกิดจากการระคายเคืองที่ผิวน้ำ ซึ่งมี สาเหตุหลายประการ อาจเกิดจากสิ่งกระตุ้นที่ เป็นปัจจัยภายนอก เช่นการเสียดสี การถูก เสื้อผ้ากดทับ อากาศที่ร้อนจัดหรือหนาวจัด แมลงกัด สารเคมี สบู่ แชมพู ผงซักฟอก ละอองฝุ่น ยาง พืชมีพิษ น้ำหอม โลชั่น	

กลุ่มที่	ชนิดของโรค/ อาการ	สาเหตุ/อาการจากคัมภีร์ยาโบราณอีสาน	ชื่อโรค/อาการของโรคในปัจจุบัน	ที่มา
			เครื่องสำอาง สิ่งทอ เครื่องประดับ และอื่นๆ หรืออาจเกิดจากการรับประทานอาหารทะเล ถั่ว เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ และการรับประทานยา ซึ่งแต่ละคนจะมีความไวในการตอบสนองต่อสิ่งกระตุ้นแตกต่างกันไป ทำให้เกิดปฏิกิริยาต่อต้านที่รุนแรงแตกต่างกัน การตอบสนองต่อการแพ้บางอย่างอาจรุนแรงมากจนทำให้เสียชีวิตได้ เช่น การแพ้ยาหรือสารเคมี (http://www.tigerdragon.in.th/)	
	๖.๔.๓ ประดงไค้ หรือประดงพก	อาการ มีไข้ ลำตัวบวมพองเหมือนปลาปักเป้า แต่บางครั้งยุบลงหายใจฝืด	อาการ บวมตามร่างกาย	
	๖.๔.๔ ประดงไฟ	อาการ จะร้อนไปทั้งตัวและเส้นเอ็น จะหดเกร็งปวดเข้า แขนขาเวลาพับงอ ถ้าเป็นนานๆ ผิวหนังจะเปื่อย ปวดร้อนตามร่างกาย ความร้อนวิ่งไปตามเส้นเอ็น	ชื่อโรค งูสวัด (Herpes zoster) อาการ คล้ายงูสวัด	

กลุ่มที่	ชนิดของโรค/ อาการ	สาเหตุ/อาการจากคัมภีร์ยาโบราณอีสาน	ชื่อโรค/อาการของโรคในปัจจุบัน	ที่มา
	๖.๔.๕ ประดงเมื่อย	อาการ มีอาการไข้ แบบเมื่อยตามเนื้อตัว ยกมือยกขาไม่ขึ้น หรือขึ้นแต่มีอาการอ่อนเพลียมาก	ชื่อโรค กล้ามเนื้ออ่อนแรง	
	๖.๔.๖ ประดง ร้อยแปด	อาการ ปวดข้อ ร้อนตามตัว เหมือนจะเป็นไข้ ในช่วงเช้าเย็น	อาการ เป็นอาการของทุกประดงรวมกัน	
๗. โรคแม่เฮ็ง (มะเร็ง) มี ๓๓ ชนิด เช่น	๗.๑ โรคแม่เฮ็งทั่วไป	อาการ โรคเรื้อรัง เกิดได้ทุกส่วนของร่างกาย สาเหตุ เกิดจากการกินอาหารและใช้ชีวิตประจำวันไม่เหมาะสม	ชื่อโรค โรคมะเร็ง อาการ โรคมะเร็ง คือ โรคซึ่งเกิดมีเซลล์ผิดปกติขึ้นในร่างกาย และเซลล์เหล่านี้มีการเจริญเติบโตรวดเร็วเกินปกติ ร่างกายควบคุมไม่ได้ ดังนั้นเซลล์เหล่านี้ จึงเจริญลุกลามและแพร่กระจายได้ทั่วร่างกาย ส่งผลให้เซลล์ปกติของเนื้อเยื่อ/อวัยวะต่างๆ ทำงานไม่ได้ จึงเกิดเป็นโรค และมีอาการต่างๆ ขึ้น และเมื่อเป็นมะเร็งของอวัยวะสำคัญ หรือมะเร็งแพร่กระจายเข้าอวัยวะสำคัญ อวัยวะเหล่านั้นจึงล้มเหลว ไม่สามารถทำงานได้ตามปกติ เป็น	เชษฐา จักรไชย และคณะ (๒๕๖๐)

กลุ่มที่	ชนิดของโรค/ อาการ	สาเหตุ/อาการจากคัมภีร์ยาโบราณอีสาน	ชื่อโรค/อาการของโรคในปัจจุบัน	ที่มา
			สาเหตุให้เสียชีวิตในที่สุด ได้แก่ ปอด ตับ สมอง ไต กระดูกและไขกระดูก (haamor.com/th/มะเร็ง/)	
	๗.๒ โรคมะเร็งไฟ	อาการ เป็นแผลลุกลามขยายเป็นวงกว้าง ปวด แสบปวดร้อน	ชื่อโรค มะเร็งผิวหนัง อาการ คันตามร่างกาย เป็นแผลลุกลาม ขยาย วงกว้าง ปวดแสบปวดร้อน ทุรนทुरายและ เรื้อรัง ถ้าเป็นมากผู้ป่วยจะเสียชีวิตในที่สุด	เชษฐา จักรไชย และคณะ(๒๕๖๐)
	๗.๓ โรคมะเร็ง ปากขาว	อาการ เกิดตามฝีปาก ปากแห้งลิ้นขาวผิวหนัง บริเวณที่เป็นจะเกรียมดำ	ชื่อโรค มะเร็งช่องปาก อาการ ก้อนเนื้อร้ายหรือมะเร็งที่เกิดขึ้นใน บริเวณช่องปาก ได้แก่ รีมฝีปาก ลิ้น กระพุ้ง แก้ม เหงือก ลิ้นไก่ เพดานปากทั้งเพดานอ่อน และเพดานแข็ง ฟันปากใต้ลิ้น ต่อมทอนซิล กระดูกขากรรไกร และส่วนบนของลำคอ	เชษฐา จักรไชย และคณะ(๒๕๖๐)
	๗.๔ โรคมะเร็ง เต้านม	อาการ มีก้อนเนื้อที่เต้านม เมื่อก้อนเนื้อโตขึ้น จะรู้สึกปวด	ชื่อโรค มะเร็งเต้านม อาการ มีก้อนเนื้อในเต้านมหรือบริเวณรักแร้ ขนาดหรือรูปร่างของเต้านมที่เปลี่ยนแปลงไป จากเดิม หัวนมบวม เป็นแผล อาจมีน้ำเหลือง	อุษา กลิ่นหอม (๒๕๕๒)

กลุ่มที่	ชนิดของโรค/ อาการ	สาเหตุ/อาการจากคัมภีร์ยาโบราณอีสาน	ชื่อโรค/อาการของโรคในปัจจุบัน	ที่มา
	๗.๕ มะเอ็งมดลูก	อาการ ปวดท้องน้อย ปวดช่องท้อง มีหมาดขาวหรือมีประจำเดือนไม่หยุด	หรือของเหลวสีคล้ายเลือดไหลออกมาหรือเป็นผื่นบริเวณหัวนม (https://www.pobpad.com/มะเร็งเต้านม) ชื่อโรค มะเร็งปากมดลูก อาการ มีเลือดออกจากช่องคลอดอย่างผิดปกติ ตกขาวมีเลือดหรือหนองปน ช่องคลอดมีกลิ่นผิดปกติ ปวดในช่องคลอดขณะมีเพศสัมพันธ์ (https://www.pobpad.com/มะเร็งปากมดลูก)	
	๗.๖ มะเอ็งเลือดหรือมะเอ็งเม็ดเลือด	อาการ เหนื่อย หอบ ตัวเหลืองซีด ไม่มีแรง	ชื่อโรค มะเร็งเลือดที่พบได้บ่อย คือ มะเร็งเม็ดเลือดขาว อาการ มีไข้โดยไม่ทราบสาเหตุ (เป็นได้ทั้งไข้ต่ำและไข้สูง แต่มักเป็นไข้สูง), อ่อนเพลีย, ซีด, เบื่ออาหาร, น้ำหนักตัวลดลง, ปวดกระดูกและข้อ (https://medthai.com/มะเร็งเม็ดเลือดขาว/)	

กลุ่มที่	ชนิดของโรค/ อาการ	สาเหตุ/อาการจากคัมภีร์ยาโบราณอีสาน	ชื่อโรค/อาการของโรคในปัจจุบัน	ที่มา
	๗.๗ มะเร็งลำไส้	อาการ เจ็บจุกเสียด แน่นท้อง เจ็บบิด ถ่ายเหลว และมีเลือดปนออกมา อาเจียน	ชื่อโรค มะเร็งลำไส้ มีอยู่ด้วยกัน ๒ ชนิด คือ มะเร็งลำไส้เล็ก ซึ่งเป็นมะเร็งที่ค่อนข้างจะพบได้น้อย และมะเร็งลำไส้ใหญ่ ซึ่งเป็นมะเร็งที่พบได้บ่อยมาก คือ มะเร็งลำไส้ใหญ่ อาการ ท้องเสีย ท้องผูก ลักษณะอุจจาระที่เปลี่ยนไปถ่ายอุจจาระเป็นเลือด รู้สึกถ่ายไม่สุด ปวดท้อง รู้สึกแน่นอึดอัดบริเวณช่วงท้องเหมือนมีแก๊สในท้อง ท้องอืด อ่อนเพลีย เหนื่อยง่าย น้ำหนักลงโดยไม่มีสาเหตุ (https://www.pobpad.com/มะเร็งลำไส้ใหญ่)	
๘. กามโรค	๘.๑ โรคอุปทม	อาการ คนไข้มักจะปวดบริเวณไขสันหลังข้างใดข้างหนึ่ง มีน้ำเหลืองไหลออกมา สาเหตุ ติดต่อทางเพศสัมพันธ์	ชื่อโรค กามโรค สำหรับเพศชาย	กฤษฎา ศิริธรรมา และคณะ (๒๕๕๐)

กลุ่มที่	ชนิดของโรค/ อาการ	สาเหตุ/อาการจากคัมภีร์ยาโบราณอีสาน	ชื่อโรค/อาการของโรคในปัจจุบัน	ที่มา
	๘.๒ โรคมะเอ็งหม้อ	อาการ คนไข้มักจะปวดบริเวณอวัยวะเพศหญิง มีน้ำเหลืองไหลออกมา สาเหตุ ติดต่อทางเพศสัมพันธ์	ชื่อโรค กามโรค สำหรับเพศหญิง	กฤษฎา ศรีธรรมมา และคณะ (๒๕๕๐) เชษฐา จักรไชย และคณะ(๒๕๖๐)
๑๐. โรค อัมพฤกษ์		โรค หล่อย อาการ มึนชาและปวด ตามบริเวณแขนขา ปลายนิ้วมือนิ้วเท้าและลำตัว สาเหตุ นั่งเป็นเวลานาน ขาดอาหารหรือการ กินอาหารไม่ถูกต้อง นอนมาก ไม่ออกกำลังกาย หรือเกิดจากอุบัติเหตุ	ชื่อโรค อัมพฤกษ์ และอัมพาต	
	๑๐.๑ โรคปักขันธิ กาพาด (โรคอัมพฤกษ์)	อาการ วิงเวียนและปวดศีรษะ หายใจไม่ออก เพราะตัวเสวยอยู่หัวใจ (เจ็บที่เท้าก็วิ่งไปที่ หัวใจ) เกิดอาการเมื่อย ลืมตาไม่ได้ พูดไม่ได้ หัวใจเต้นไม่สม่ำเสมอ บางทีซ่าบางที เร็ว) สาเหตุ ๑)เกิดจากลมตันขึ้นจากท้องไปตาม ศีรษะ ๒)เลือดตันจากหัวใจไปยังจุดต่างๆ สุก	ชื่อโรค โรคอัมพฤกษ์	เสาวภา พรสิริพงษ์ และคณะ (๒๕๔๑)

กลุ่มที่	ชนิดของโรค/ อาการ	สาเหตุ/อาการจากคัมภีร์ยาโบราณอีสาน	ชื่อโรค/อาการของโรคในปัจจุบัน	ที่มา
		แรงเกินไป เป็นเหตุให้หัวใจเต้นไม่สม่ำเสมอ ๓) คิดมากทำให้เหนื่อย นอนน้อย พักผ่อนไม่ เพียงพอ กินผงชูรสมากเกินไป		
๑๑. กะบูน	๑๑.๑ กะบูนเลือด	อาการ วิงเวียน หน้ามืด หายใจไม่เต็มอิ่ม เกิดได้ทั้งผู้หญิงและผู้ชาย	ชื่อโรค/อาการ ในผู้หญิง เกิดจากการเอาเลือด เสียออกไม่หมดเวลาคลอกดูก หรือกินอาหาร แสลงโรค ในผู้ชายเกิดจากการตกต้นไม้ ควาย ชน หรือทุบต้อย ตีกัน	อุษา กลิ่นหอม (๒๕๕๒)
๑๒. ฝี	ฝี มีหลายชนิด	อาการ มีลักษณะเป็นตุ่มคล้ายสิว แต่มีขนาดใหญ่กว่า จะปวดร้อน แล้วหลังจากนั้นจะเป็น หนอง เมื่อฝีแตก จะปวดมาก ฝีมีหลายแบบ ขึ้นอยู่กับตำแหน่งที่เป็นฝี และรูปร่างที่ปรากฏ	อาการ ฝี (Abscess) คือ ตุ่มหนองอักเสบ สะสมใต้ผิวหนัง หนองมีกลิ่นเหม็น เจ็บปวดเมื่อ สัมผัสโดน และก่อตัวขยายใหญ่ขึ้นเรื่อยๆ ประกอบด้วยเซลล์เม็ดเลือดขาว เนื้อเยื่อที่ตาย แล้ว และเชื้อโรค ซึ่งมักเป็นการติดเชื้อ แบคทีเรีย ฝีสามารถเกิดขึ้นได้ทุกส่วนของ ร่างกาย ทั้งอวัยวะภายนอกและอวัยวะภายใน หากเป็นฝีที่ผิวหนังภายนอกที่มีขนาดเล็กและ ไม่มีการเจ็บป่วยรุนแรง อาการอาจจะดีขึ้นและ ฝีอาจจะหายไปเอง แต่หากเป็นฝีที่อวัยวะ	อุษา กลิ่นหอม (๒๕๕๒)

กลุ่มที่	ชนิดของโรค/ อาการ	สาเหตุ/อาการจากคัมภีร์ยาโบราณอีสาน	ชื่อโรค/อาการของโรคในปัจจุบัน	ที่มา
			ภายใน จะค่อนข้างเสี่ยงต่อปัญหาสุขภาพ ผู้ป่วยจำเป็นต้องได้รับการรักษาอย่างถูกต้อง เหมาะสม	
	๑๒.๑ ฝีในท้อง फिल्म ในไส้	อาการ จะเจ็บและปวดท้อง เวลาสัมผัส อาเจียน ท้องแข็งเป็นดาน	สาเหตุ อวัยวะภายในอักเสบเนื่องจากเป็น ฝีหนองเพราะมีการติดเชื้อ อาการ จะเจ็บและปวดท้อง เวลาสัมผัส อาเจียน ท้องแข็งเป็นดาน	
	๑๒. ฝีปลาค่อ	อาการ ผิวหนังของผู้ป่วยมีลักษณะคล้ายเอาไม้ มาสอดหรือดูลไว้ และถ้าเป็นตาม แนวขวางของร่างกาย สามารถรักษาให้หายได้ แต่ถ้าเป็นตามแนวตั้ง รักษาหายยากและ อันตราย	อาการ ผิวหนังของผู้ป่วยมีลักษณะคล้ายเอาไม้ มาสอดหรือดูลไว้ และถ้าเป็นตาม แนวขวางของร่างกาย สามารถรักษาให้หายได้ แต่ถ้าเป็นตามแนวตั้ง รักษาหายยากและ อันตราย	
	๑๒.๓ ฝีเหล็กเปือก	อาการ เป็นฝีที่ฝังลึกในกล้ามเนื้อ ปรากฏให้ เห็นเป็นรอยข้ำบางๆ เป็นมัน เหมือนมีน้ำ เปือกๆ ที่ผิวหนัง	อาการ เป็นฝีที่ฝังลึกในกล้ามเนื้อ ปรากฏให้ เห็นเป็นรอยข้ำบางๆ เป็นมัน เหมือนมีน้ำ เปือกๆ ที่ผิวหนัง	

กลุ่มที่	ชนิดของโรค/ อาการ	สาเหตุ/อาการจากคัมภีร์ยาโบราณอีสาน	ชื่อโรค/อาการของโรคในปัจจุบัน	ที่มา
	๑๒.๔ ฝีห้าปาง	อาการ เป็นฝีที่มีหัวสุก เป็นตุ่มแผลด คล้ายห้าปาง (อันตรายของกระรอกบิน) ชอบเกิดอยู่ที่รักแร้	อาการ เป็นฝีที่มีหัวสุก เป็นตุ่มแผลด คล้ายห้าปาง (อันตรายของกระรอกบิน) ชอบเกิดอยู่ที่รักแร้	
๑๓. โรคและลักษณะอาการของโรคอื่นๆ	๑๓.๑ โรคซาง หรือโรคตาน มีหลายชนิด เช่น ซางเกี่ยวกับทางเดินอาหาร ซางซ้าง	อาการ มีผิวเหลืองผอมแห้ง หัวโต ก้นปอด(ก้นลึบ) เหงื่อออกที่ศีรษะ มีกลิ่นเหม็นสาบ ลื่นขาวเป็นละอองฝ้า ปาก กระพุ้งแก้มหรือเพดานมีแผล เป็นเม็ดพองขาว มีอาการไข้ เจ็บคอ กระจายน้ำ บางรายท้องเสียลงท้อง ถ่ายอุจจาระกะปริบกะปรอย ถ่ายเป็นสีเหลือง เป็นฟองเหมือนดอกกะหล่ำ อนึ่ง ถ้าไม่รีบรักษา ปล่อยทิ้งไว้ต่อไปจะเป็นโรคปะดงและริดสีดวงทวาร สาเหตุ เกิดจากการกินอาหารจุกจิก ไม่เป็นเวลา หรือเกิดอาการพลัดตกหกล้ม เป็นพยาธิลำไส้ ตัวกลมตัวแบน มักเกิดกับเด็กที่มีอายุ ๑-๑๒ ปีเฉพาะเด็กที่มีฐานะยากจน อาหารการกินไม่สมบูรณ์	ชื่อโรค ตานขโมย	เสาวภา พรสิริพงษ์ และคณะ(๒๕๔๑)

กลุ่มที่	ชนิดของโรค/ อาการ	สาเหตุ/อาการจากคัมภีร์ยาโบราณอีสาน	ชื่อโรค/อาการของโรคในปัจจุบัน	ที่มา
	๑๓.๒ ปวดหลัง และปวดเอว	อาการ ปวดหลังหรือเจ็บเอว เหนื่อย	สาเหตุ เกิดจากการทำงานหนัก ยกของหนัก อาการ จะปวดบริเวณหลังและเอว	วิณา วีสเพ็ญ (๒๕๕๐)
	๑๓.๓ ไม่มีน้ำนม	อาการ แม่ไม่มีน้ำนมให้ลูกกิน แต่ไม่ได้เกิดจาก การกินผิด สาเหตุ แม่อยู่ไฟไม่ได้หลังจากคลอด	อาการ ไม่มีน้ำนม	อุษา กลิ่นหอม (๒๕๕๒)
	๑๓.๔ สัตว์กัดต่อย พิษแมลงกัดต่อย	อาการ ผู้ป่วยที่โดนสัตว์มีพิษกัดต่อย จะมี อาการเจ็บปวดบริเวณที่โดนกัด	อาการ โดนสัตว์มีพิษกัดต่อย	
	๑๓.๕ โรคพิษสุนัข บ้า	อาการ ผู้ป่วยที่โดนสุนัขบ้ากัด จะมีอาการ เจ็บปวด บริเวณที่โดนกัด จะปรากฏรอยเขียว หรือรอยถลอก สาเหตุ โดนสุนัขบ้ากัด	ชื่อโรค โรคพิษสุนัขบ้า อาการ มีอาการไข้ กลัวน้ำ สับสน สาเหตุ เกิดจากไวรัสโรคพิษสุนัขบ้า แมว และ ค้างคาว	

กลุ่มที่	ชนิดของโรค/ อาการ	สาเหตุ/อาการจากคัมภีร์ยาโบราณอีสาน	ชื่อโรค/อาการของโรคในปัจจุบัน	ที่มา
๑๔. ยาบำรุงกำลัง บำรุงร่างกาย ช่วยให้ร่างกายแข็งแรง มีอายุยืน (ยาอายุวัฒนะ)		อาการ ร่างกายไม่ค่อนแข็งแรง เหนื่อย เพลีย ต้องได้รับยาที่ช่วยให้อายุยืน เป็นการบำรุงร่างกาย สาเหตุ รับประทานอาหารไม่สมดุล ออกกำลังกายไม่เพียงพอ ฯลฯ	อาการ ร่างกายอ่อนแอ อ่อนเพลีย เหนื่อยง่าย แขนขาไม่มีแรง จิตใจห่อเหี่ยว ซึมเศร้า หน้าตาซูบซีด อาการวิงเวียนเข้ามาแทรกด้วย เสื่อมสมรรถภาพทางเพศ	